

MALMSTEN, PEHR HENRIK

Om låtsade sjukdomar / af P.H. Malmsten

Stockholm : Looström
1878

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> eller boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Ex. A

So. J. J. J.
Med.
Psyk.
(50)

OM
LÅTSADE SJUKDOMAR

AF

P. H. MALMSTEN,
PROFESSOR.

— x —

STOCKHOLM,
LOOSTRÖM & KOMP.

Kungl. biblioteket

0 0000 000104105

OM

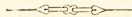
LÅTSADE SJUKDOMAR

Föredrag vid nedläggandet af presidiet i Kongl.
Vetenskaps-Akademien.

OM
LÅTSADE SJUKDOMAR

AF

P. H. MALMSTEN,
PROFESSOR.

STOCKHOLM,
LOOSTRÖM & KOMP.
f. d. Bonniers bokhandel.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS K. L. BECKMAN,
1878.

Den frågan, om vid ett gifvet fall en sjukdom verkligen förefinnes eller icke, har blifvit ofta och i synnerhet vid domstolar förelagd läkarne att besvara.

Morbi simulati, ficti: föregifna, låtsade eller efterapade sjukdomar framställas af personer dels i afsigt att de må blifva befriade från vissa åligganden, såsom militärtjänst eller från straff, dels ock för att framkalla deltagande och medlidande eller för att väcka uppseende och göra sig på ett eller annat sätt intressanta, dels ock för att hämnas eller för att plåga, oroa och tyrannisera omgifningen.

Icke alltid äro de i fråga varande sjukdomarna helt och hållet låtsade; någon gång äro de till en viss grad verkliga, ehuru öfverdrifna.

Yttre skador och sår äro stundom på konstladt sätt frambragta — *morbi provocati* — antingen för att vanställa utseendet eller väcka medlidande.

Vanligen välja bedragarne sådana sjukdomar, hvilkas tillfälliga uppträdande bjärt faller i ögonen, och hvilka derjämte äro lätta att efterhärma, eller sådana,

som anfallsvis återkomma med fria, friska intervaller, såsom epilepsi och andra krampartade sjukdomar. Sällan blifva kroniska sjukdomar, hvilka icke förete något mer framstående symptom, låtsade emedan för behörigt utförande af den rol, som en sådan sjukdom nödvändiggör, fordras en hög grad af ihärdighet, uppmärksamhet och försakelse. Sjukdomar, som ge sig tillkänna genom påfallande yttre företeelser såsom blodspottning, blodpissning, exkrementkräkningar, hafva likväl icke sällan under lång tid och stundom med stor framgång blifvit låtsade oaktadt härvid naturligtvis många svårigheter förefunnits. Smärtor, nevralgier af olika art och med olika säte, såsom i hufvud, hals, bröst, rygg och ledgångar, blifva ofta låtsade, emedan det för andra är nästan omöjligt att afgöra deras närvaro eller frånvaro, då yttre *objektiva* tecken saknas. Sjukdomar och fel i sinnesorganen, såsom blindhet, döfhet, stumhet, bli ofta låtsade af personer, som äro bestämda för militärtjänst, liksom yttre skador föregifvas eller efterhärmas af tiggare eller af vagabonder, för att väcka medlidande och vinna bergning. Ja, om vi rådfråga literaturen, gifves det i sjelfva verket högst få sjukdomar, hvilka icke i be- dräglig afsigt blifvit låtsade; och då man tager närmare kännedom om dessa fall, måste man ofta förvånas öfver den skicklighet och den ihärdighet, hvarmed de föregifna sjuka förstått utföra sin rol trots de plågor, de dervid ofta måst uthärda, och den fara, hvarför de utsatt sig. Man känner nämligen åtskilliga

fall, der den låtsade sjukdomen, t. ex. fallandesot, slutligen blifvit verklig.

Det är ofta förenadt med stor svårighet att afgöra, om en sjukdom är låtsad eller icke, då de så kallade sjuka vanligtvis förstå att med stor skicklighet begagna alla till hands stående medel för att förvilla läkarens omdöme. Å andra sidan måste läkaren väl akta sig för att, till följd af förutfattad mening, i ett gifvet fall allt för hastigt se bedrägeri och förställning, på det att icke oskyldiga må lida orättvisa eller skada.

I alla hänseenden har läkaren här ett stort fält för utvecklande af skarpsinne och omdömesförmåga och härvid besannas ofta på ett slående sätt den sats, att för läkaren äro icke blott medicinska kunskaper nödvändiga, utan dessa böra understödjas af stor människokänedom och praktisk takt.

Till följd af de medicinska vetenskapernas framsteg under senare decennier har diagnosen af sjukdomar i allmänhet och i synnerhet uti i frågavarande fall för läkaren betydligt underlättats, hvarför också låtsade sjukdomar nu för tiden långt mindre ofta förekomma än fordom, enär allmänheten vet, att dessa nu mera långt lättare och snarare än förr upptäckas.

I allmänhet har läkaren vid tvifelaktiga fall följande att iakttaga: läkareundersökningen bör ske om möjligt oförmodadt, så att den sjuke ej har tid att förbereda sig på läkarens besök och att förskaffa sig

de medel, som böra nödvändigt vara till hands, för att bedrägeriet må lyckas.

Tilllåta omständigheterna, så är det godt, om den misstänkta personen ej anar, i hvad ändamål undersökningen företages. Vid viktigare fall och vid sådana, som erbjuda större svårigheter att förklara, bör läkaren flere gånger besöka och undersöka den sjuke, då icke sällan vid en förnyad undersökning förhållandena finnas helt förändrade. Minst förberedd träffar man den sjuke, om ett besök kommer helt snart efter en föregående undersökning. Läkaren föreger t. ex., att han glömt göra en viktig fråga, hvarför han så snart återkommer o. s. v.; det har då icke sällan händt, att den förut sängliggande sjuke varit påklädd och gått omkring, sysselsatt med åtskilliga bestyr, eller ock att han icke varit hemma.

Uti många fall är det nödvändigt att iakttaga eller låta iakttaga de personer, som omgifva den sjuke, emedan de icke sällan medverka på ett eller annat sätt dertill, att bedrägeriet må lyckas. Den sjuke sjelf bör man låta iakttagas under förhållanden, då han tror sig vara allra mest obemärkt af andra. Ytterst sällan är det rådligt att låta den sjuke märka, att man tror honom förställa sig. Man måste möta list med list! Vanligen är det bäst, att läkaren låtsar sätta tro till den sjuke; ty om man låtsar sätta tillit till hans uppgifter och låter honom vara i den öfvertygelsen, att han lyckats vilseföra, så befilitar sig bedragaren ofta ännu mer att öfverdrifva sina li-

danden för att vinna större trovärdighet, och han kan på så sätt mången gång förledas att genom sitt uppförande och sina yttranden förråda sig. Dock gifves det någon gång fall, der ett motsatt förfarande är mera ändamålsenligt.

Sjukexamen bör i allmänhet ske efter konstens regler; dock kunna äfven härvid åtskilliga modifieringar vidtagas, hvilka icke på förhand kunna uppgifvas, ty detta beror nämligen på det särskilda fallets beskaffenhet. Frågorna till den sjuke böra göras med skicklighet och fintlighet och vara lämpade efter hans olika bildningsgrad samt helst framställas i sådan form, att han blir nödgad svara blott *ja* eller *nej*. Härigenom beträdes den sjuke ofta med mötsägelse, och man får honom att erkänna, att han erfar sympotom, som alls icke tillhöra den föregifna sjukdomen. Så berättar SAUVAGES ett dylikt fall: »en sju års flicka härmade så fullkomligt till gester och rörelser fallandesot, att hon bedrog alla på sjukhuset. SAUVAGES frågade henne då, om hon icke kände en ilning, som passerade från handen till axeln och derifrån till ryggen och låret; då hon härtill svarade »jo, så är det», föreskref han att gifva henne en risbastu, och receptet hade den lyckliga verkan, att flickan blef fullkomligt återställd».

Men det är icke tillräckligt att blott fråga den sjuke, utan derjemte bör en noggrann okulär inspektion och, om så fordras, manipulär exploration mången gång anställas. Alltid är det för läkaren af

största vigt att noga minnas alla enskildheter i den sjukes berättelse, på det att han må kunna vid förnyadt samtal upptäcka möjliga motsägelser; likaså bör han fästa sin uppmärksamhet äfven på små biomständigheter, då han stundom härigenom vinner mera upplysning än genom timalts fortsatta frågor. Dock händer det någon gång, att man lyckas genom ofta förnyade frågor uttrötta och förvirra äfven hårdnackade bedragare, så att de glömma sig och af otålighet förråda sig.

Många sjukdomar påtrycka den sjuke en egenomlig prägel eller gifva sig till känna i den sjukes yttre habitus. Felas dessa yttre tecken, så gifver detta redan på förhand anledning till misstanke.

Ehuru en sjukdom i allmänhet blott genom närvaro af dess väsentliga symptom kan anses verkligen förefinnas, så får man dock icke strax fatta misstanke om bedrägeri, ifall enskilda af dessa symptom felas. En erfaren läkare vet väl, huru mångfaldigt naturen kan modifiera det yttre uppträdandet af en sjukdom alt efter organismens individuella beskaffenhet. Alltid bör läkaren söka få kannedom om den sjukes förra lefnadssätt, genomgångna sjukdomar, lefnadsvanor m. m., och detta dels af den sjuke sjelf, dels af omgifningen, dels äfven af personer, som förr varit i beröring med och känt den sjuke.

Hörer den sjuke till de s. k. bättre klasserna, så har läkaren ofta större svårigheter att bekämpa, då den sjuke merendels röner stort deltagande af sin

omgifning och icke sällan underhjälpes af denna på ett eller annat sätt. Upptäcker man vid fortsatt aktgifvande på den så kallade sjuke, att sjukdomens väsentliga symptom under lång tid felas, eller att symptom samtidigt förekomma, som enligt sakens natur icke kunna på en gång vara närvarande, eller att den i fråga varande sjukdomen visar ett alldeles ovanligt och från all erfarenhet afvikande förlopp, liksom ock att den uppgifna orsaken icke kan förenas med sjukdomens vanliga uppkomst, och slutligen att en uti personliga förhållanden antaglig orsak till förställning tydligen föreligger, så har man full anledning att misstänka, det bedrägeri är med i spelet.

Användandet af medikament och andra läkemedel kan i enskilda fall bidraga till sanningens upptäckande. Så erfar stundom den s. k. sjuke häftiga verkningar efter intagande af alldeles indifferent medel, t. ex. brödpiller; eller är den uppgifna verkan af ett intaget läkemedel sådan, att den omöjligen kan vara en följd af det samma o. s. v.

Misstanke kan ock uppstå, om den sjuke röjer allt för stort begär efter medikament, eller om han vägrar att intaga föreskrifna medel, eller om man upptäcker, att han i hemlighet bortkastar de samma. Förordnandet af högst illa luktande, eller elakt smakande, äckel förorsakande medikament — hvarvid man dock alltid har att förvissa sig om, att den sjuke ordentligt tager in, — användandet af yttre smärtsamma medel, föreskrifvandet af en sträng, mager diet, förbud att

tala, att röka tobak, att förtära spirituosa o. s. v. kan ofta leda till bedrägeriets upptäckande.

Vill man för att utforska sanningen använda smärtsamma medel såsom spanska flugor, kauteriserande medel såsom moxæ, ferrum candens, kalla duscher o. s. v., måste läkaren vara försiktig och alltid besinna humanitetens fordringar, då dessa medel dock alltid innebära ett slags tortyr. Man kan tänka sig, att en verklig sjuk person af svag konstitution och vekt lynne blott för att blifva befriad från de plågor och qual, som han genom de använda medlen blir underkastad, ehuru oskyldig erkänner sig hafva förställt sig och låtsat sjukdomen. Å andra sidan kan det inträffa, att en verklig bedragare först genom användandet af dylika medel blir riktigt hårdnackad; och det gifves individer, som med största hjeltemod fördraga de svåraste marter blott för att vinna sitt mål. Lyckas man ej med de mer eller mindre plågsamma medlen, så kan det lätt hända, att läkaren beskylles för visad hårdhet och grymhet, under det bedragaren vinner martyrkronan. Derfor måste man i alla dylika fall gå tillväga med den största försigtighet. Man griper icke förr till användandet af dylika medel, än då bedrägeriet är i högsta grad sannolikt eller redan på annat sätt bevisadt. Vidare måste man fasthålla vid den regeln, att alltid dylika medel böra vara indicerade för den sjukdom, som är i fråga, och att de ej på något sätt kunna skada den i fråga varande personens helsa och lif.

Ofta kan det vara tillräckligt att blott hota med smärtsamma medel och att i detalj beskrifva deras användande eller att i de sjukas åsyn förbereda deras applicerande, för att hos den sjuke injaga fruktan. Man må dock aldrig glömma, att skrämnel och fruktan kunna väsentligen skada nervsvaga personer och, i stället för att blotta låtsade, hos dessa framkalla verkliga sjukdomar, såsom epileptiska anfall. Mindre smärtsamma prof må man utan betänkande anställa, t. ex. lätta nålstyng vid föregifven lamhet och känslöshet uti enskilda delar.

Att de här ofvan angifna föreskrifterna blott må betraktas såsom ungefära antydningar för läkaren, och att det måste öfverlemnas åt honom att modifiera de samma allt efter de särskilda förhållandena uti det konkreta fallet, behöfver ej anmärkas. I synnerhet vakte man sig för att öfver allt förutsätta bedrägeri och förställning.

Man bör alltid komma ihog, att en erkänd bedragare, som kanske redan ofta låtit förställning komma sig till last, äfven en gång kan bli verkligen sjuk; men å andra sidan bör man vara försiktig att icke utan noggrann pröfning anse en uppgift för sann och derpå grunda sitt omdöme. För stor hastighet och öfvervilning vid bedömandet af ett i fråga varande sjukdomsfall har ofta för läkaren blifvit en rik källa till framtida rättvisa förebråelser.

Efter dessa allmänna betraktelser, öfver hvad läkaren har att iakttaga och de svårigheter, han har

att bekämpa vid afgörandet, om en sjukdom är låtsad eller icke, skulle nu egentligen följa, hvad läkaren har att iakttaga för att i de speciela sjukdomsfallen icke blifva vilseledd utan kunna göra en säker diagnos. Men, som jag redan nämnt, har erfarenheten lärt, att nästan de flesta sjukdomar blifvit låtsade eller efterhärnade, och en dylik framställning skulle således blifva alltför vidlyftig och må hända vid detta tillfälle vara mindre på sin plats.

Det må derföre tillåtas mig att i stället anföra några af de fall, jag sjelf haft tillfälle att iakttaga och följa.

1) Det första fall af låtsad sjukdom, jag ännu helt ung var vittne till, var följande. Som gymnasist i en landsortsstad konditionerade jag hos brigadläkaren dr F. Han var en utmärkt hederlig och på sin tid skicklig läkare. En dag frågade han, om jag hade lust att följa med honom, då han på förmiddagen skulle på rådstun mönstra beväring. Ehuru jag då ännu ej haft någon tanke på att blifva läkare, antog jag med nöje hans anbud. — Mönstringen börjar. Då den fortgått en stund, uppropades drängen A., i tjänst hos apotekaren i staden. (På denna tid trodde man icke sällan, att vissa pekuniära förhållanden, som nu mera icke kunna komma i fråga, rådde mellan läkare och apotekare). Drängen framträdde, svårt haltande, med högra benet omlindadt med en mängd bindlar. Dr F. frågade: »har du ondt i benet»? »Ja Gud nåde mig! jag har ett svårt bensår, som gör mig ofärdig», svarade drängen. »Tag af bindorna», sade doktorn, »så

får jag se på benet.» Drängen började nu helt långsamt i linkande ställning afveckla den yttersta lindan. Efter några ögonblick såg han upp till doktorn och frågade helt tyst och förtroligt: »aptekarn har väl talt vid doktorn?» Dr F. svarade: »hvad säger du? skynda dig!» Under det drängen motsträfvigt och långsamt afvecklade bindorna, frågade han flere gånger ängsligt och tyst: »har ej aptekarn talt vid doktorn?» Ännu var en binda kvar, då den mönstrade beväringssynglingen med qualfull stämman upprepade: »har ej aptekarn talt vid doktorn?» Dr F. anade nu bedrägeri och tillsade honom strängt att skynda sig. Då slutligen alla bindorna voro borttagna, befans på ytersidan af benet ett sår efter en, troligen för ett par dagar sedan pålagd spansk fluga, nu förbundet med basilikesalva. Dr F. yttrade: »jaså, min gosse! du är dum, och aptekarn har väl lärt dig att lägga flugan på benet; men var du lugn, det såret skall jag snart läka långt före inryckningsdagen; gå hem och lägg en seratlapp på såret»; och härefter vände sig dr F. till protokollföraren och sade med leende min: »karlen approberas». Detta var således ett fall af *morbus provocatus*.

2) På hösten 1847 rådfrågades jag af fru Z., boende här i staden, om möjligen någon bot kunde gifvas för en åtta års flicka, som vid pingsttiden efter en genomgången mäsling blifvit oförmögen att tala, men som för öfrigt var alldeles frisk. Efter ett längre samtal, och då fru Z. försäkrade, att flickan icke led

af någon annan lamhet eller sjukdom, föreföll mig genast fallet märkvärdigt, och jag lofvade, att, om flickan, som vistades på landet flere mil från Stockholm, komme hit, intaga henne på k. Serafimerlasarettet. Den 30 oktober mottogs flickan derstädes. Modern, som följde henne dit, meddelade följande om hennes föregående tillstånd: flickan Sara Katarina Mattsdotter från Surahammars bruk i Vestmanland hade kort före sistlidne pingsthelg legat sjuk i mäsling, men var redan uppe och på bättringsvägen, då hon hastigt en morgon anföls af konvulsioner eller, som modern uttryckte sig, »slag», hvarefter hon förlorade talförmågan och var en tid något svag i ena benet, hvilken svaghet dock snart försvann. Flickan gjorde i början några försök att tala, men blef innan kort alldeles stum; hon hade sedan denna tid, omkring 5 månader, aldrig talat ett ord men i öfrigt mått fullkomligt väl. Modern var en rask, välmående bondgumma, och, djupt bedröfvad öfver sitt barns oförmåga att tala, lemnade hon dottern qvar i det hopp, att möjligen, såsom hon yttrade, »flickan, vare sig genom operation eller medikament, skulle få talförmågan åter». Den 31 okt. reste modern hem. Flickan såg ledsen ut, talade ej ett enda ord eller gaf ett enda ljud ifrån sig. Alla, som voro i samma rum med henne, beklagade hennes olycka och visade stort deltagande. På förmiddagen undersökte jag noggrant hennes tillstånd. Hon hade ett klipskt, lifligt och fullkomligt friskt utseende; hon såg, hörde och förstod allt fullkomligt väl, och tungans

rörelser voro alldeles normala. Jag föresatte mig att följande dagen ännu ihärdigare försöka, om hon icke möjligen kunde förmås gifva något ljud ifrån sig. Fallet föreföll mig särdeles underligt, då hon hade fullkomlig rörelse i tungan och i alla extremiteterna; ty om också blott en, hvad man kallat »artikulerande glossoplegi» egt rum, hade hon dock bort kunna gifva något ljud ifrån sig, så framt icke derjemte en fullkomlig afoni varit för handen. Som emellertid sjukdomen uppkommit efter föregående konvulsioner eller hvad modern kallade »slag», skulle orsaken till stumheten vara *central*, och högst märkvärdigt skulle det då varit, om icke några andra symptom af paralyti förefunnits. Ungefär så resonerade och tagande i betraktande flickans klipska och sluga utseende, undrade jag, om ej möjligen allt samman var förställning — en tanke som jag dock sjelf genast förebrådde mig, då flickan blott var åtta år gammal och i fem månader icke talat ett enda ord eller gifvit ett ljud ifrån sig. Dagen derpå, den 1 november, förnyade jag mina försök att få flickan att gifva ifrån sig enkla vokalljud, och efter mycken exercis lyckades det mig att få henne att tydligt och högt eftersäga *a* och *e* men omöjligen de andra vokalerna ej heller något annat ljud. Emellertid började jag nu med fullt skäl misstänka förställning. Den 2 november lyckades det mig få henne säga tydligt alla vokalljuden men icke mera. Jag berättade då för flickan, att det fans *ett* ord, som alla, äfven döfstumma, kunde säga efter, och

uppmnade henne att genast eftersäga detta ord, som jag nu ville först uttala. Under det hon lyssnade med uppmärksamhet, ropade jag högt, hastigt pekande på hennes bröst: *opp*, och helt öfverraskad eftersade hon tydligt *opp*. Jag var nu fullt förvissad om hennes be-
drägeri, men låtsade ej derom, utan sade henne, att hon nu genast skulle få ett pulver, som säkert botade henne till följande morgon, och förordnade ett starkt laxerande pulver (pulv. jalappæ hydrargyr.). Pulvret verkade häftigt, och redan på eftermiddagen började flickan tala med sin omgifning och beskref utförligt, huru pulvret rifvit henne i halsen och tagit bort hennes sjukdom. Vid mitt besök morgonen derpå, den 3 november, kunde flickan tala fullkomligt obehindradt. Jag frågade nu de andra sjuka i rummet, hvad de trodde om sjukdomsfallet, och om icke möjligen allt samman varit tillgjordt, hvarvid de togo särdeles illa vid sig och bedyrade, att de, som sett flickan dagarna förut och nu varit vittne till pulvrets häftiga verkan, voro fullt öfvertygade om, att pulvret verkligen botat henne. Jag lät dervid tills vidare bero. Under de följande dagarna var flickan munter, glad och språk-
sam.

Den 6 november besökte jag fru Z. och meddelade henne den glada underrättelsen, att flickan fått sitt målföre igen och var botad, men tillika den sorgliga, att allt samman varit förställning af flickan. Detta senare hade jag mycket svårt att få fru Z. att tro och inse. Jag bad henne då på eftermiddagen låta hemta

flickan hem till sig, men icke låtsa om, hvad jag meddelat henne, utan mottaga flickan vänligt; jag lofvade att återkomma dagen derpå på förmiddagen, då jag ville i flickans närvaro omtala för fru Z. hennes bedrägeri. Så skedde, och efter flere föreställningar, hotelser och förmaningar att tala sanning, erkände flickan slutligen, att hon stält sig stum. Jag frågade henne då, om hon aldrig under denna långa tiden talat högt, när hon var öfvertygad om, att ingen hörde henne. Derpå svarade hon: »jo, jag gick ut ibland i skogen och sjöng visor för mig sjelf». Hon erkände ock slutligen, hvarföre hon ställt sig stum: *först* emedan hon funnit, att hennes far ej då var sträng emot henne, *sedan* emedan hon fick mycket penningar och namnam, i synnerhet då hon öppnade grinden, af personer i hennes hemort, som tyckte, att det var synd om henne, och *slutligen* hade hon fortfarande dermed, då hon hörde det vore fråga om intagning på serafimer-lasarettet, »för att få komma till Stockholm och bese sig». Flickan var åtta år gammal och hade icke en enda gång under fem månaders tid fallit ur den stumma rol, som hon föresatt sig att spela. Hon öfverlemnades nu till föräldrarna med uppmaning till tjenlig aga och tillrättavisning.

För omkring tre år sedan gjorde jag besök om sommaren på Surahammar och återsåg då den i fråga varande flickan, som var gift och hade flere barn samt var en utmärkt maka och mor.

3) Den 5 december 1860 intogs på kongl. serafimer-lasarettets medicinska afdelning fjortonårige torparesonen Carl Gustaf Forsman från Sorunda socken. Han åtföljdes till lasarettet af sin styffader, som ock var torpare. Denne berättade: »att gossen, som hade flere syskon, alla friska, städse varit vänlig, glad och frisk. Han hade en längre tid under årets lopp varit anställd som stallgosse på en egendom i närheten af hemmet och äfven der åtnjutit god hälsa till i början af förra månaden, då han fick anfall med symptom af fallandesjuka, hvilka några gånger förnyades, hvarför föräldrarna blefvo tvungna att taga honom hem. I hemmet upprepades anfallen i början hvar tredje dag, och patienten sade sig genom påkommande hufvudvärk redan förut kunna märka, när anfallen voro i annalkande, hvarföre han då alltid lade sig till sängs före anfallen, hvilka yttrade sig uti häftiga konvulsioner, »afviga» ögon och ur munnen framträngande fradga. Sedermera kommo anfallen dagligen, och patienten förhöll sig mera oroligt. Han sprang upp ur sängen i fullt raseri, slog omkring sig med begge armarna o. s. v. Emellan anfallen hade han likväl gått uppe, haft god aptit och förrättat sina sysslor. För något mer än 14 dagar till baka hade han plötsligt efter ett anfall upphört att tala och hade sedan dess icke kunnat förmås att säga ett enda ord. Hørseln hade varit orubbad och likaså synen. Gossen var af vanlig kroppsbyggnad och väl nutrierad, ansigtet var kanske något blekt, men uttrycket lifligt.

Då vid noggrann undersökning af alla organ intet sjukligt kunde upptäckas, fattade jag genast misstanke om förställning. På uppmaning att hosta, hostade gossen hörbart och med vanlig klang, och litet uppskrämd af en fråga, jag hastigt stälde till honom, och som skulle blott med *ja* eller *nej* besvaras, framsade han sakta ordet *nej*. Jag var nu fullt öfvertygad att hans stumhet var simulerad. Huruvida de epileptiska anfällen möjligen berodde på maskretning, kunde icke bestämmas, förrän mikroskopisk undersökning skett, om maskägg funnos i fœces. Jag föreskref nu en stor matsked oleum ricini, som verkade flere öppningar. Sedan dagen derpå (den 6:te) noggrann mikroskopisk undersökning företagits af exkrementen, men inga maskägg upptäcktes, var jag fullt öfvertygad om, att gossens sjukdom endast var förställning. Det enda lidande, som förefans, var ringa grad af bleksot, ty öfver halskärnen hördes anemiska biljud. Jag låtsade emellertid om intet, men sade honom, att han skulle få ett pulver, som säkert skulle återgifva honom talförmågan. Han fick nu vid middagstiden ett kräkpulver, som verkade kraftigt. Redan på eftermiddagen talade han temligen mycket, ehuru endast hviskande. Han tröstades af underläkaren med försäkran, att han skulle blifva fullkomligt frisk och talför. Ifall han icke följande dagen kunde tala högt, skulle han få åter ett så välgörande pulver. Men den 7:de på morgonen hade gossen fullkomligt återfått talförmågan och berättade om sin sjukdom ungefär det samma, som redan är anfördt, endast tilläggande, »att

då han efter anfallet blifvit mållös, kände han liksom om tungan varit dubbelviken i munnen bakom nedre tandraden». Gossen qvarblef på sjukhuset till den 18:de december. Under hans vistelse derstädes hade intet tecken till epileptiskt anfall visat sig; han talade fortfarande obehindradt, och han utskrefs frisk. Styffadern, som hemtade honom, lofvade att efter någon tid underrätta mig, huru gossens tillstånd blef i hemmet. Efter några månader kom fadern åter till lasarettet och berättade med glädje, att gossen allt efter hemkomsten varit fullkomligt frisk.

Hvad som kunnat vara orsaken till gossens låtsade sjukdom är svårt att afgöra, då man icke hade tillfälle att på stället taga närmare kännedom om förhållandena. Sannolikt tyckte han ej om att vara stallgosse och borta från hemmet.

4) Erika Halvarson, tolf och ett halft år gammal, intagen sedan april 1869 på räddningsanstalten i Ersta för varnartiga barn, instälde sig, åtföljd af en diakonissa, den 10 juli 1869 vid ortopediska institutet här i Stockholm. Doctor BROBERG har benäget meddelat mig följande, — sjelf hade jag blott ett par gånger tillfälle att se flickan. Hon klagade öfver, att hon ej kunde föra venstra armen fullt ut från sidan, och att detta varit förhållandet allt sedan ett fall utför en trappa för omkring fyra år tillbaka. Hvad som vid undersökningen genast föll i ögonen var den betydliga utskjutning från ryggen, som venstra skulderbladets nedre vinkel före-

tedde; det såg nästan ut, som om scapula varit frakturerad tvärs öfver, och det omtalade fallet från trappan kunde ju gifva stöd åt en sådan förmodan. Tydliga tecken på fraktur märktes dock ej. Scapula var för öfrigt uppdragen snedt inifrån utåt och uppåt, så att nedre ändan af dess spinalrand stod närmare midtlinien än dess öfre; venstra axeln var äfven något högre än den andra. Med användande af temligen starkt tryck kunde man ställa scapula i sitt normala läge och få in dess utskjutande nedre vinkel; men så snart trycket upphörde, intog scapula åter den abnorma ställningen. Hon fick nu ett lämpligt bandage, som medelst en stark fjäder tryckte in den nedre vinkeln samt bragte scapula på sin plats; och då flickan bar detta bandage, kunde hon ledigt röra sin arm ut från sidan.

Bandaget nyttjade hon omkring ett års tid; men då scapula det oaktadt behöll sin vana, att, så snart den kommit i frihet, åter draga sig upp och skjuta ut från ryggen, ansågs det icke vara värdt att längre fortfara med bandaget, isynnerhet som det nu efter nära ett års bärande var urvuxet. Hon fick alltså vara fri från bandage, men tillsades att återkomma om en månad.

Knappt 14 dagar förgingo, förrän hon, den 25:te juli 1870, åter instälde sig på institutet, såsom vanligt åtföljd af diakonissan. På frågan, hvarföre hon så snart återkom, svarade diakonissan, att flickan var återställd, ty, tillade hon, »det har varit bedrägeri allt samman». Och flickan hade sjelf angifvit sig, bedt om

förlåtelse och anhållit om att få gå till institutet för att äfven der erhålla förlåtelse. Hvad som förmått henne till denna frivilliga bekännelse var *åskan*. Hon hade nemligen hört läsas, kort tid förut, en i tidningarna intagen berättelse om tvenne bonddrängar, hvilka midsommarafton varit sysselsatta med att kläda majstång, och då åskan derunder började gå häftigt, hade den ene drängen höjt hotande handen mot himlen och sagt: bullrar du i dag, så bullra vi i morgon» — och i samma ögonblick hade åskan slagit ned och dödat honom. Det djupa intryck flickan erfor af denna berättelse förmådde henne att, då några veckor derefter ett ovanligt häftigt åskväder drog öfver Stockholms-trakten och särdeles öfver Ersta, skynda till förestånderskan och upptäcka sitt bedrägeri.

Flickan hade dock nu i omkring fem år spelat sin rol, och orsaken, hvarföre hon åtog sig den samma, lär från början varit hennes önskan att komma från barnhemmet i Göteborg, der hon först varit intagen, samt sedermera, då hon fann sig vara beklagad och rönt medlidande, lusten att väcka uppmärksamhet samt blifva befriad från arbete.

Att det bandage, hon fick, verkade så väl, berodde naturligtvis på, att, när hon bar det samma, hon då ej behöfde anstränga sig utan kunde låta sin musculus rhomboideus och öfre delarna af cucularis vara i hvila, utan att hon befarade att anses falla ur sin roll.

5) Den 4:de mars 1870 på morgonen infördes på Serafimerlasarettet genom polisens försorg en okänd mansperson, som man funnit i redlöst tillstånd ligande i en portgång här i staden.

Den sjuke, en tämligen starkt bygd man mellan 30 och 40 år, var vid inkomsten mycket medtagen. Extremiteterna voro blåa och kalla, ansigtet blekt, läpparna blåbleka, hufvudet kallt, pupillerna voro måttligt vida, reagerade normalt för ljus. Pulsen var liten, hjertljuden mycket svaga men rena, respirationen lugn och jemn men ytterligt svag, buken mjuk, ömmande i epigastrium, svag alkoholslukt från munnen, tungan något belagd. Den sjuke svarade ej på tilltal och låg fullkomligt stilla och orörlig i sängen, utom då kroppen någon gång genomfors af en frossbrytning.

Efter det den sjuke fått ett glas konjak och ett ljumt bad, började han så småningom qvickna vid värmen i extremiteterna återkom, respirationen och hjertverksamheten blefvo lifvigare, och genom tecken tillkännagaf han, att han förstod, då man tilltalade honom, ehuru han fortfarande icke yttrade ett ord. På tillsägelse kastade han urin, som vid undersökning befans vara normal; längre fram på dagen fick den sjuke ett terpentinelaxaus, hvarpå följde riklig öppning; och redan på aftonen kunde ingenting sjukligt upptäckas hos honom. Hjertverksamheten var lugn, regelmässig, från lungorna intet att anmärka, god aptit, intet äckel, inga kräkningar, inga delirier, ingen paralysis, reaktion för elektriciteten normal, men patienten

är fortfarande fullkomligt stum. Den 5:te mars: god sömn under natten. Patienten klagar öfver hufvudvärk, men i öfrigt är tillståndet oförändradt. På tillfrågan skrifver han sitt namn »*Anders Samuel Almgren*, f. d. kronoarbetskarl från Rindön». — Jag föreskref nu senapsdegar på buken, spansk fluga i nacken och invärtes jodkalium. Den 6:te mars: tillståndet oförändradt; han har god aptit, men ligger med slutna ögon, som han på tillsägelse öppnar, då pupillerna visa sig känsliga för ljuset. På tillsägelse räcker han ut tungan. För att få honom ge något ljud ifrån sig, nöj jag honom hårdt på flere ställen af kroppen och i näsan, men dervid gjorde han ej minsta rörelse. Denna känslolöshet slog mig genast med den tanken, att han låtsade oförmåga att tala. Ett kräkpulver föreskrefs, hvarefter han kräktes betydligt. Den följande dagen, den 7:de mars, var tillståndet oförändradt, och han hade fortfarande ej talat. På tillfrågan, huru länge han varit mållös, tecknade han med fingrarna fem. På frågan om det varit 5 år eller 5 dagar, skref han på en skiffertafla 5 år, men strök genast ut det och skref 5 dagar. Jag var nu fullt förvissad om, att han gjorde sig till. Då jag flere gånger varit vittne till, att vid kloroforminhalationer de sjuke före narkosen ofta fantisera och prata, liksom vid uppvaknandet, så beslöt jag att låta honom inandas kloroform. Detta verkställdes i min närvaro, och så snart kloroformen började verka bedöfvande, började han prata med hög och tydlig röst och vid uppvaknandet

efter bedöfvandet talade han högt och mycket om sina fantasier, tills han sjelf hörde, att han talade, då jag tillropade honom: »nå! du kan ju tala», och han sålunda togs på bar gerning och måste bekänna, att han gjort sig till. Sedermera fortfor han att tala alldeles obehindradt.

Fallet inberättades till polisen, som kort derefter afhemtade honom från lasarettet.

6) Den 3:dje november 1876 konsulterades jag af doktor HOLMSTRÖM för ett sjukdomsfall, öfver hvilket doktor HOLMSTRÖM gjort följande anteckningar.

»Skolgossen A. B., omkring 9 år gammal, har städse varit frisk, med undantag af att han haft en lunginflammation i sin spädaste ålder, och att mask någon gång lärer hafva gått ifrån honom. Föräldrarna och två äldre syskon lefva och äro friska. Mormodern säges hafva dött i lungsot. En af moderns farbröder afled i epilepsi. En af familjens slägtingar eller närmare bekanta lider af hysteriska konvulsioner. Om den sjuke sett något sådant anfall är ej bekant, men han har åtminstone hört dem icke sällan lifligt beskrivas. Han har allt ifrån sin spädaste ålder varit under en sköterskas omvårdnad, hvilken tillåtit honom i allt få sin egen vilja fram och ständigt tagit honom lifligt i försvar, så snart föräldrarna velat straffa honom för någon förseelse. Denna sköterska afled sistlidne vår. Allt ifrån sin spädare ålder har han varit af spenslig kroppsbyggnad, men i andligt hänseende

väl utvecklad; och han har äfven af föräldrarna, såsom yngsta barnet, varit icke så litet bortklemad. I skolan har han varit flitig och gjort sådana framsteg, som svarat mot hans ålder. Hans musiksinne lärer vara särdeles utbildadt, så att han kan uppå pianot uttaga de stycken, hvilka han hört sjungas eller spelas. På senare tider, har hans omgifning ofta iakttagit hos honom en ovanlig retlighet i lynnet, yttlande sig genom egensinnighet, olydnad och envishet. Omvexlande med att han icke velat erkänna begångna förseelser, hafva förekommit utbrott af djup ånger öfver visad olydnad emot föräldrarna, synnerligast mot modern.

»Under sistlidne sommar vistades han i sällskap med modern vid Lysekils badinrättning. Under denna tid säges han ofta uppsökt ensliga ställen och der suttit gråtande af fruktan att icke kunna genomgå inträdesexamen i den skola, der han efter hemkomsten till Stockholm utan svårighet lyckades vinna inträde. Under denna tid afgingo ett par spolmaskar från honom, hvarefter föreskrefs 15 santoninkakor, att tagas tre dagligen, och derefter ett laxaus oleos., men någon mask syntes icke vidare till.»

Lördagen den 4:de september såg d:r HOLMSTRÖM den sjuke första gången. Han hade då nyligen haft inträdesexamen i skolan. »Vid mitt besök», skrifver d:r HOLMSTRÖM, »fann jag honom sjuk i en lindrig mag- och tarmkatarr, hvarför jag skref emuls. oleos.

och emuls. hydrocyan, samt vichyvatten i små portioner, diet samt stillhet i sängen.»

»Kräkningarna och diarrét upphörde snart, men patienten sade sig icke orka stiga upp ur sängen och saknade matlust, hvilken äfven före sjukdomen icke alltid lärer varit god. Den 7:de september omtalade modern, att gossen på morgonen haft »konvulsioner». Han hade kastat sig af och an i sängen, slagit omkring sig med armarna och sparkat. Vid min ankomst låg han stilla och var redig, men mera tyst än vanligt och yttrade ofta »skolan! skolan!» Modern berättade, att han hyste stor fruktan för, att han icke skulle kunna göra sådana framsteg i skolan, att han kunde blifva uppflyttad i högre klass. Kina föreskrefs.»

Den 8 september kom dr HOLMSTRÖM till patienten, under det denne hade ett anfall, som det nyss beskrifna. Han tillsades allvarsamt att han skulle hålla sig stilla, hvarefter han blef lugn. Vid fysikalisk undersökning kunde intet abnormt upptäckas. Pupillerna voro något utvidgade men fullt rörliga. Respirationsljudet och hjerttonerna normala. Vid undersökning och efterfrågan kunde icke upptäckas något tecken på, att han skulle vara begifven på själfbefläckelse. Ett varmt bad föreskrefs, och det tillsades, att han genast skulle bada, så snart något nytt anfall åter instälde sig.

Den 11 september. »Anfallen hafva tilltagit i häftighet, så att han numera icke ligger qvar i sängen

utan rusar upp och sätter sig på sköterskans knä, slår armarna kring hennes hals, sparkar vildt, skriker och utstöter enstafviga obegripliga ord. Anfallen hålla i en timme eller mera, hvarefter han alldeles utmattad begär vatten, sträcker derefter ut armar och ben och låter lägga sig i sängen, der han nu är sig alldeles olik, mycket tyst och sluten, men mild och lugn och svarar redigt på frågor. Han säger sig icke minnas något från anfallen. Sönnen under nätterna är god och har alltid varit så.»

»Den 15 september konsulterades d:r KJELLBERG; men vid vårt besök — (detta d:r HOLMSTRÖMS anteckning) — var anfallet redan öfver, och han låg stilla och lugn i sängen. Intet abnormt från sinnesorgan, lungor eller hjerta. Ringa ömhet vid tryck i maggropen. Sjukdomen antogs bero på magkatarr, och karlsbadervatten föreskrefs. Bad skulle fortfarande användas, så snart anfall påkommo, och dervid skulle äfven kalla begjutningar försökas. Derefter blefvo anfallen borta, och patienten låg ständigt stilla i sängen till den 20 september, då jag reste från staden, och d:r BERLIN åtog sig att under min frånvaro se till den sjuke.»

»Vid återkomsten den 30 september omtalade d:r BERLIN, att anfallen tagit en annan karaktär. Sedan patienten som vanligt sofvit godt under natten och efter uppvaknandet druckit kaffe med bröd, börjar han kl. 9 på morgonen att springa orolig omkring i rummet, kastar ut sängkläderna på golfvet och kastar

kring i rummet alla lösa föremål, stolar och mindre bord, t. o. m. luckorna på kakelugnen o. s. v. Han biter, sparkar och nyper modern, om hon kommer in i rummet. Han hoppar vigt och lätt upp på den i rummet varande chiffoniern. Han hoppar upp på faderns axlar, fattar tag i spjellsnöret och försöker att linda detta omkring halsen på sig. Dess emellan springer han fram och tillbaka i rummet, hållande ena handen på hjertrakten och den andra på hjessan, med kroppen framåtlutande och under utstötande af obegripliga, entoniga ord. Begär ofta vatten och någon gång föda, såsom smörgås och halstrad strömming, som han förtär, under det han fortsätter springandet. Han har endast skjortan på kroppen, är osnygg, i det han låter urinen afgå på golvet, under det han springer omkring. Under anfallet uppfattar han allt, hvad som tilldrager sig i rummet och lyssnar till allt hvad som säges.»

»Anfallet slutar vanligen icke förr än kl. 8 på aftonen. Familjens förre, från orten flyttade läkare d:r SEHLBERG besökte honom under ett sådant anfall och förklarade, att han ansåg gossen vara sinnesrubbad och med det snaraste borde sändas till Konradsberg. På föräldrarnas begäran rådfrågade d:r BERLIN prof. ABELIN, som efter att ett par gånger hafva besökt patienten icke ansåg sig kunna gifva något utlåtande om sjukdomens natur. På ABELINS förslag gafs kina och morfin samt kloral, men gossen vägrade då att mottaga någon medicin.»

»Sedan jag (HOLMSTRÖM) af dr BERLIN erhållit dessa upplysningar, begaf jag mig samma dag på aftonen omkring kl. 7 till patienten och fann honom i nyss beskrifna tillstånd. Alla mindre föremål och möbler voro utflyttade; endast sängen, en chiffonier, ett bord, och en stol funnos derinne. Jag försökte genast att lägga patienten i sängen, men han blef då mycket vildare, skrek, sparkade och slog omkring sig, samt ropade »gå! gå ifrån mig!» Jag satte mig der- efter under förklaring, att jag icke ämnade aflägsna mig, förr än han blef lugn. Då han emellanåt sprang fram till sköterskan för att hvila sig på hennes knä, hindrade jag honom derifrån. Efter en stund stannade han slutligen midt på golfvet och begynte att vagga af och an med kroppen, såsom hölle han på att falla, hvarvid sköterskan skyndade fram och lade sina händer bakom hans skuldror, då han, styf i hela kroppen, varsamt föll baklänges och blef liggande på golfvet med armarna utsträckta åt skilda håll. Sedan sköterskan ordnat sängen, begärde han vatten, hvarefter han lät bära sig i sängen, fortfarande alldeles styf. Så snart han kom i sängen, förändrades det förut vilda och oroliga ansigtsuttrycket; det blef mildt men skyggt och uttryckte lidande. Han var nu fåordig, svarade tydligt och redigt på tilltal, men ville icke inlåta sig i tal om det öfverståndna anfallet. Till sin omgivning säger han, att han under anfallen är förföljd af röfvare. Armarna hållas fortfarande utsträckta, till dess han somnar. Då armar eller händer

vidröras, tillkännager han smärta, men han drager dem icke undan; och då man likväl fortsätter att taga i och upplyfta armarna, tyckes det, som skulle han icke erfara samma smärta som vid första vidrörandet. Så snart han kom i säng, undersökte jag hans hufvud, lungor och hjerta, men kunde dervid icke upptäcka någonting abnormt; deremot visade han tydlig yttring af smärta vid tryckning i maggropen. Sedan jag derom talat med gossens föräldrar, beslöt jag rådfråga prof. ÖHRSTRÖM och erhöll föräldrarnas med motvilja gifna tillstånd att, om så ansågs nödvändigt, få gossen afsänd till Konradsberg för att der vårdas. Samtalet med föräldrarna fördes i tamburen, som är belägen näst intill det rum, i hvilket patienten låg, och uppfattades troligen af honom.

Den 1 oktober. »Innan jag skulle begifva mig till Konradsberg, beslöt jag att vid middagstiden se till den sjuke och fick vid min ankomst veta, att han efter en lugn natt på vanligt sätt sprungit omkring sedan kl. 9 på morgonen. Vid mitt inträde i rummet stod han på golvet och höll sig fast i moderns kläder, under det han ömsom bet, sparkade, klöste och nöp henne. Han ville icke tillåta henne gå ut ur rummet, men hvar gång hon kom in sprang han till henne, misshandlade henne och kallade henne »otäcka.» Jag skilde honom från modern, ehuru han höll sig fast vid hennes kläder med en för hans ålder ovanlig styrka, och jag tillsade henne att gå ut. Nu begynte han att kasta sängkläderna ut på golvet och derefter

springa omkring i rummet, allt under det han ropade på modern. Jag sade honom, att han icke skulle få se modern, förr än han blef lugn. Han fortfor likväl att ropa: »ack om min snälla mamma ville komma in, jag skulle då blifva så glad.» När han så hade fortsatt en liten stund, stälde han sig midt på golvet och höll på att falla. Då jag nu hindrade sköterskan från att gå fram och på hittills vanligt sätt taga emot honom, föll han helt varsamt ned på sängkläderna och förblef der liggande i den vanliga ställningen, till dess sängen blifvit bäddad, och han efter att fått dricka vatten lät bära sig i sängen. Jag lät nu, sedan han blifvit lugn, modern komma in, hvarvid glädjen blef stor öfver att anfallet slutat så tidigt. Jag sade derefter till honom, att jag ämnade resa till Konradsberg, och att han skulle föras från hemmet, så snart anfallen förnyades.»

Den 8:de oktober. »Patienten har ända till i dag förhållit sig lugn och stilla i sängen; men i dag har han under flere timmar legat skrikande så högt, att han höres i de öfriga våningarna i huset. Han fick en dos morfin, hvarefter sömn inträdde, förutgången af häftiga frossbrytningar.»

Den 9:de oktober. »Patienten lider af tandvärk. På högra sidan i underkäken finnes en molartand med sönderfrätt krona. Patienten tillåter icke tandutdragning.»

Den 10:de oktober. »Patienten plågas af den sjuka tanden, men sofver i allmänhet godt. Han är retlig

till lynnet, men stilla i sängen och fordrar att modern skall sitta hos honom.»

Den 12 oktober. »Under ett par timmar dagligen är patienten orolig i sängen. Han ligger på rygg och spänner kroppen framåt som en båge, stödjande sig på nacken och hälarne; byter snart om i motsatt ställning, så att sätet med fart stötes emot sängen. På detta sätt fortfar han, till dess det ofta lyckas honom att få sängbotten att falla i golfvet. Han har hittills tagit kina och maltextrakt med jern. I afton omtalade han för systemen, att han föresatt sig tre ting: först att icke tala med mamma eller pappa, för det andra att icke taga någon medicin och för det tredje att alldeles upphöra att förtära föda. Hittills har han fått föda i sig på det sätt, att systemen vid måltiderna satt sig vid sjuksängen, då han tvungit systemen att dela med sig.»

»Den 23 oktober höll jag en riktig moralpredikan för patienten som jag tydligt fann anfäktas af egensinne, ehuru jag icke kunde frigöra mig från fruktan, att hans tillstånd kunde hafva sin grund i hjernlidande. Han hade alltid blifvit lugnare, sedan han blifvit hotad med att blifva bortsänd från hemmet. Men de senare dagarna medförde detta ingen verkan. Jag sade nu att jag skulle skaffa ett ris, och hotade att använda det, om han fortsatte med sin envishet och olydnad. Man behöfde icke vara egensinnig, för det man vore sjuk. — D:r KJELLBERG hade vid sitt besök hos den sjuke anmärkt, att man borde tänka på möjlig-

heten af förställning, och omnämnde till och med ett par liknande fall ur sin praktik, der sjukdomen varit lätsad.»

»Prof. ABELIN hade vid sina besök ej lyckats få se något anfall och kunde således ej till följd af egen iakttagelse gifva något bestämdt utlåtande om sjukdomens natur, äfven om han misstänkte ett bedrägeri. Följande dag började patienten åter taga in medicin. Tandvärken fortfor.»

»Den 24 oktober företogs tandoperation. Försök gjordes att söfva honom med kloroform, men han kunde icke förmås att andas ordentligt.»

Den 30 oktober. »Allt sedan tandoperationen har han förhållit sig stilla och lugn, och i dag sade han till mig, att han ämnade göra sin mamma en surpris dermed, att han följande dag skulle stiga upp och kläda sig. Föreskrefs bromkalium.»

Den 31 oktober. »Patienten är uppe och påklädd och säges vara sig fullkomligt lik, sådan han var, förr än sjukdomen påkom. Han har suttit vid bordet och spisat middag tillsammans med den öfriga familjen.»

Den 1 november. »Patienten kan i dag icke förmås att lemna sängen. Han är mycket orolig och retlig till lynnet. På min fråga, hvarföre han icke äfven i dag varit uppe, svarar han, att han »icke orkar upp».

Så långt dr: HOLMSTRÖMS anteckning.

Den tredje november konsulterades jag af dr: HOLMSTRÖM, och jag föresatte mig att en tid allt emellanåt observera gossen. Han var vid mitt besök

liggande i sängen och retlig till lynnet. Och redan dagen derpå började gossen åter med sitt kringspringande i rummet, klädd blott i strumpor och en kofta utanpå skjortan. Han var i allmänhet stilla till sinnes men fälde ej modern. Ej heller vill han sitta till bords vid middagsmåltiderna utan springer då omkring och tager en bit än från den enes än från den andres talrik. Emellertid har man märkt, att, då han tror sig icke vara observerad, han går in i skafferiet och förser sig med hvad der finnes.

För den 16 november har d:r HOLMSTRÖM antecknat följande: »Hvarje afton på sista tiden, från kl. 7 till 11, har han häftiga anfall på golfvet. Han låter utbreda madrasser på golfvet, sätter sig omvexlande på den ena och andra klinkan och snurrar kroppen ikring åt höger och venster, kastar sig framstupa och slår pannan emot madrassen upprepade gånger. Han klagar öfver retlighet i hela kroppen, som gör att han omöjligen kan hålla sig stilla. Anfallet slutar alltid kl. 11. En gång hade sköterskan obemärkt vridit fram klockan en timme. Anfallet slutade också, när han såg klockan visa 11; men då han snart derefter hörde, att tornuret endast slog 10, fortsatte han ännu en timme.» — D:r HOLMSTRÖM undersökte honom under ett sådant anfall men kunde icke få honom att sitta stilla längre än ett par sekunder. Hufvudet företedde ingen ovanlig hetta. Blicken var skygg, och han drog sig undan, då man ville se honom i ögonen.

Anfallen fortforo, ända tills d:r HOLMSTRÖM underrättade honom, att han skulle bortskickas till Diakoniss-sjukhuset och der vårdas.

Den 26 november besökte jag tillsammans med d:r HOLMSTRÖM gossen. Han var äfven då klädd i skjorta, kofta och strumpor, utan byxor, och sprang fram och åter i rummet. Jag tillsade honom då allvarligt, att han skulle kläda sig ordentligt, att han skulle sitta anständigt till bords, då föräldrarna åto, samt att vara lydig emot dem. Han lofvade äfven allt detta. Sedan han i min närvaro fått kläda på sig och snygga sig, gick jag ut ifrån honom i andra rum och samtalande der med föräldrarna.

Innan jag skulle gå, gick jag dock åter in till gossen, som då redan afklädt sig, aftagit byxorna och påtagit koftan. Jag lät honom åter kläda sig ordentligt, föhöll honom i stränga ordalag hans olydnad samt varnade honom för att underlåta att följa mina föreskrifter. Han började nu häftigt skrika och ville icke höra på, hvad jag sade till honom. Då han nu hotades med att få ett ämbar kallt vatten öfver sig, blef han strax stilla och lugn och erkände, att han var en egensinnig och okynnig pojke.

Gossen var för öfrigt blek, blicken skygg. Han fick för denna gång förlåtelse men hotades med ris, derest han icke i framtiden i alla hänseenden bättrade sig. Sköterskan var ytterligt svag för honom, och vi tillstyrkte, att en annan sköterska skulle anskaffas.

Föräldrarna tillråddes att gifva honom ris, om han visade sig olydig.

Jag besökte honom sedermera allt emellanåt och hörde då, att han allt som oftast varit olydig och elak mot modern och syskonen.

Den 5 december, då han visade sig olydig emot föräldrarna, beslöt fadern att aga honom med ris; men innan gossen ännu fått ett enda slag af riset, fick han ett anfall, till följd hvaraf fadern blef förskräckt och bortkastade det upplyfta riset. Vid mitt besök tillsammans med d:r HOLMSTRÖM den 7 december hörde vi, att han hela dagen förut varit olydig och envis, icke tålt någon af föräldrarna och tilltalat dem med de skamligaste namn. Modern klagade nu öfver, att gossen blifvit i alla hänseenden svårare att behandla. Han hade till och med bitit henne. Föräldrarne ansågo det vara omöjligt att längre hafva honom i hemmet, och att han borde sändas bort. Jag tog honom då i enrum, hemtade riset, samtalade allvarligt med honom, sade honom, att jag var fullt öfvertygad om, att han hela tiden spelat komedi och på ett skamligt sätt förstört hemmets trefnad, hvarför han ock nu skulle af mig få en dugtig risbastu. Gossen knäppte då ihop händerna, yttrade stor ängslan, erkände, att han gjort sig till, samt lofvade, att han hädanefter skulle bli i allt snäll, lydig och frisk.

Efter ett sådant samtal med honom, och då han ångerfullt under tårar erkände allt, ville jag ej aga honom, utan tog honom vid handen och ledde honom

ut till modern för att bedja om förlåtelse för alla de bekymmer, han orsakat henne. Men nu visade han sig åter trotsig, vägrade att bedja om förlåtele och kallade henne t. o. m. med någon ful benämning. Då tog jag honom genast med mig ut i ett annat rum och efter en stunds allvarligt samtal gaf jag, helt lugn, honom en dugtig risbastu, hvarefter jag öfverlemnade honom åt föräldrarnas vård. Jag uppmanade föräldrarna att sjelfva aga honom, så framt de ville få honom frisk — ty sjuk var gossen ej, blott bortskämd och elak. Dr: HOLMSTRÖM meddelade mig sedermera följande: »den 8:de och 9:de december var han snäll och lydig men tyst och sluten och ville icke äta; den 11:te december fortfor han att icke äta, oakadt han satt vid bordet. Den 15 december, då han icke velat lägga sig om aftonen, fick han en ordentlig risbastu af modern, sedan han besvarat hennes hot att gifva honom aga med de orden: »ja var så god och gör det!» Den 19:de december, sedan han fått aga af modern, hade han blifvit alldeles såsom han var före den 4:de september — snäll, lydig, spisar ordentligt, lägger sig i rätt tid, sofver godt, är snygt och ordentligt klädd och dagligen ute i fria luften. Då han å nyo den 27:de december visade sig olydig och egensinnig, fick han nu, men denna gången af fadern, en grundlig aga med riset, hvarefter gossen förblef i allt frisk. Under januari 1876 var han dagligen ute på skridskobanan och åkte skridsko. Han äter och sofver ordentligt, han är snygg, ordentlig och lydig, spelar piano dag-

ligen med modern och läser för en privat lärarinna. Blicken är fri och icke skygg, när man ser honom i ögonen.»

Jag har i dessa dagar hört af dr HOLMSTRÖM, att gossen allt sedan denna tid varit frisk och snäll och med ifver fortsatt sina studier.

Vi se emellertid här ett talande exempel på, huru barnasköterskor och föräldrar kunna genom oförståndigt klemmande vålla uppväxande barns olycka, likasom huru dessa små med otrolig beräkning förstå att göra sig till godo föräldrarnas svaghet, för att vilseföra och tyrannisera omgifningen. Min öfvertygelse är, att gossen, om han fått längre tid fortsätta på samma sätt, blifvit olycklig för hela lifvet och möjligen sinnesrubbad.

7) En dag i maj 1869 instälde sig hos mig ett 20-årigt fruntimmer, medförande bref från sin hemort. Brevet upplyste, att hon var lärarinna, och att på utgången af hennes lidande hela hennes framtid berodde. Hon hade i flere år lidit af svaghet i armarna, framkallad af forcerad pianospelning, hvilken svaghet på sista tiden mer och mer tilltagit; och då hon dessutom under senaste året icke fått sofva om nätterna, hade hennes krafter betydligt aftagit. Så länge hon kunnat, hade hon fortsatt med sin undervisning och tillbragt de sömnlösa nätterna med eget studium. Men på våren hade en allt svårare värk

inträdt i armarna, och nu var hon oförmögen till arbete.

Sådant var i korthet brevets innehåll, och intrycket deraf försvagades ej heller af det undergifna och resignerade sätt, den unga patienten företedde.

Hon var här i Stockholm upptagen i en högre embetsmans hus, der all ömhet slösades på henne. Elektricitet, som hon tillråddes att begagna för armarna, tycktes visserligen i början något lindra värken i dem; men mot hösten måste med elektriciteten upphöras, ty en allt oftare påkommande yrsel hade inträdt, och i oktober började hon tillika lida af anfallsvis och ofta återkommande svårighet att andas. En olidlig värk i hufvudet inträdde, och hon nödgades intaga sängen. Flere gånger både dag och natt fick hon konvulsiva anfall, hvarvid armarna, i synnerhet den högra, kontraherades, vredos och kastades bakpå ryggen, och kroppen böjdes än framåt och än bågformigt bakåt. Förflamning uppstod omsider i så väl benen som armarna, hvarvid de kändes kalla och pulsen ytterst svag. Hon klagade öfver omöjlighet att svälja och kasta vatten, och att föremålen syntes henne orediga och dubbla. Symptomen gåfvo anledning förmoda tillvaron af en tumör i hjernan, hvilken förmodan ännu mera stärktes, då hon snart nog förklarade sig icke kunna se någonting alls.

De oroväckande symptomen började likväl småningom aftaga, så att hon redan i slutet af oktober kunde vara uppe. Men med november inträdde ett

nytt symptom; hon blef nämligen så öm i kroppen, att hon ej kunde ligga utan måste tillbringa flere nätter i en gungstol. Oförmågan att se och svälja hade ej heller helt och hållet upphört, utan inträdde allt som oftast. Lynnet blef nu mer och mer nedstämdt, då hon förlorat, såsom hon sade, hoppet att vidare kunna arbeta för att försörja sin gamla moder. Hon önskade emellertid att få resa hem till henne och begaf sig också i december af till sin hemort.

I början af februari 1870 återkom hon till Stockholm med nära nog samma plågor som förut. Det medlidande, hennes behjertansvärda ställning väckte, förskaffade henne då inträde på Stockholms sjukhem.

Der fortforo hennes konvulsioner och sömnlöshet, och äfven blödningar och kräkningar instälde sig allt som oftast. Det hon dock nu mest klagade öfver var en förskräcklig hufvudvärk, hvarföre hon nästan ständigt hade isomslag på hufvudet. För att lindra den »förfärliga hetta», hvaraf hon sade sig plågas, lät hon ofta lägga sig i så kallt vatten, hon kunde få; en gång lär hon t. o. m. låtit lägga sig på snö. Sitt rum ville hon äfven på vintern hafva oeldadt. Det var så kallt, att besökande personer måste hafva sina öfverplagg på sig, under det de sutto vid hennes säng, der hon likväl låg med blott ett lakan på sig och isomslag om hufvudet.

Hela året 1870 förflöt för henne på detta sätt. Visserligen föreföllo åtskilliga af hennes uppgifter besynnerliga; men att hela hennes lidande skulle vara

en förställning, det anade man dock icke, förrän hon slutligen sjelf i ett till en väninna stäldt bref af d. 11/i 1871 yppade det.

I detta, såsom det tyckes, af samvetsqvalen dikterade bref heter det bland annat:

»O H.! hvad du skall förakta mig, då jag säger dig, att jag hycklat hela min sjukdom, att jag bedragit både dig och alla läkarne, att jag narrat och inbillat mig sjelf i första rummet, att jag verkligen hade allt det onda, som jag sedan inbillat eder också.» — — — »Jag blöder nu intet, det var blott reglering och hemorroider troligen. Mina armar värka ännu; nog har jag ondt, och det glädes jag öfver, men hvad är det, emot hvad jag inbillat eder och mig — o, ett intet! Ingen kramp, bara tilljordhet för att väcka uppseende troligen.» — — — »O mina qval, mina samvetsförebåelser hafva varit värre än den förmenta tumörens plågor någonsin kunnat bli.»

Ännu kunde jag anföra flere fall från min egen erfarenhet, men jag har måhända redan alltför länge tagit tålmodet i anspråk. Innan jag slutar, må det dock tillåtas mig meddela ett ovanligt fall, nämligen fall af låtsad feber, som nyligen stått att läsa i »Berliner klinische Wochenschrift». Jag har redan nämnt, att de objektiva symptomen äro för läkarne af den största betydelse vid bedömandet af ett förekommande sjukdomsfall, då dessa objektiva symptom äro

ytterst svåra både att dölja och låtsä; och vi veta, att enligt vetenskapens nuvarande ståndpunkt, det enda säkra tecken på feber är förhöjd kroppstemperatur, som konstateras genom mätning med termometer.

Sjukdomsfallet är följande, iakttaget förliden höst af dr SELLERBECK på prof. WALDENBURGS klinik på Charitéen.

Det var en kvinna, som ett år legat på sjukhuset under diagnos af stenosis cardiæ et ulcus ventriculi, antagligen efter ett sjelfmordsförsök med natronlut. Symptomen voro företrädesvis häftiga smärtor i magtrakten samt envisa, flere gånger om dagen återkommande, blodiga kräkningar. Dessutom visade sig en kroppstemperatur ända till $+39,4^{\circ}$ vid en respirationsfrekvens af omkring 24 och en pulsfrekvens af omkring 120 i minuten, utan att man kunde upptäcka någon förändring af lokalsjukdomen, som föranledde denna växling uti sjukdomsbilden.

Och då derjemte den sjukas allmänna tillstånd var jämförelsevis godt, syntes åtskilliga punkter i sjukdomsbilden högst besynnerliga, men framför allt febersymptomen, d. v. s. den höga temperaturen, ty den ökade respirations- och pulsfrekvensen var ej så besynnerlig, ifall förställning var med i spelet. Man kan nämligen frivilligt öka respirationernas djup och antal samt dymedelst äfven pulsfrekvensen till bortåt 130 slag i minuten. Temperaturen i axelhålan växlade mellan $37,8^{\circ}$ och $39,4^{\circ}$; exacerbationerna inträdde än på morgnarna än på aftnarna; understundom visade

den typen af en febris continua. Temperaturmätningarna gjordes af en pålitlig och öfivad sjuksköterska.

Trots allt detta fortfor misstanken om förställning, och denna misstanke öfvergick så godt som till visshet, då d:r SELLERBECK, när termometern en morgon i axelhålan utvisade en kroppsvärme af $38,5^{\circ}$, lät såsom kontrollförsök införa i rectum en termometer, som utvisade en kroppsvärme af endast $37,8^{\circ}$. Resultatet af kontrollförsöket gjorde tydligen på den sjuka ett djupt intryck.

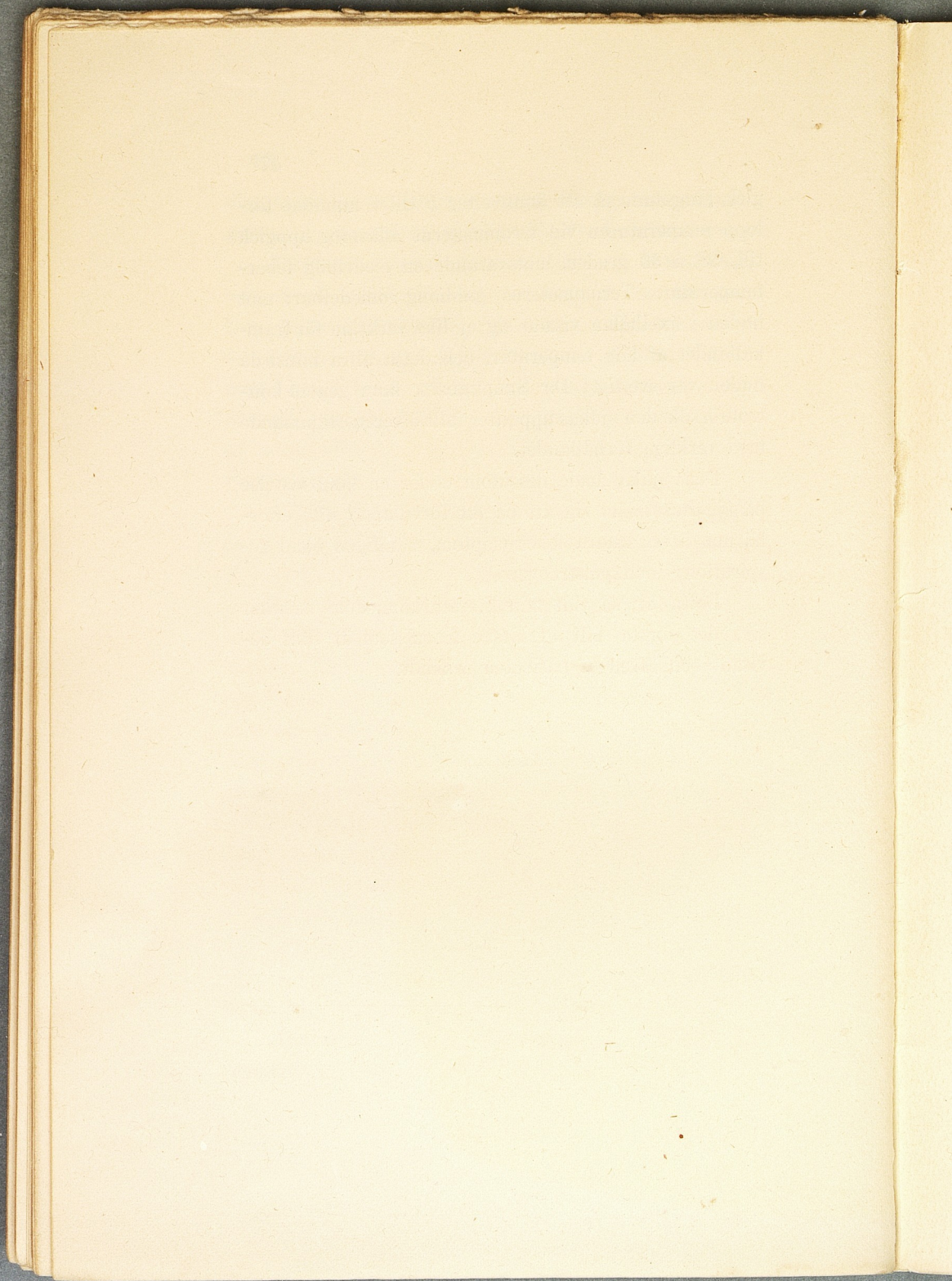
Först tillbakavisade patienten med förtrytelse hvarje insinuation om, att en förfalskning af termometerns utslag egde rum; men efter ett långt samtal och mycket öfvertalande erkände hon slutligen, att hon, som tillfälligtvis märkt, att vid gnidning med termometern mot sängtäcket qvicksilfverpelaren steg, gjort sig denna erfarenhet till godo för att väcka sjukhusläkarens medlidande och intresse. Det sätt att gå till väga, som hon efter egen öfning funnit bäst, var följande. Då termometern af sjuksköterskan var enligt föreskrift lagd in i axelhålan, och sedan den sjuka låtit breda täcket öfver armarna, emedan hon frös, sköt hon ett veck af linnet omkring qvicksilfverkulan och klämde allt samman fast emellan öfverarmen och bröstkorgen; och nu vred hon omkring termometern och drog honom upp och ned, till dess qvicksilfverpelaren steg till den höjd, hon önskade.

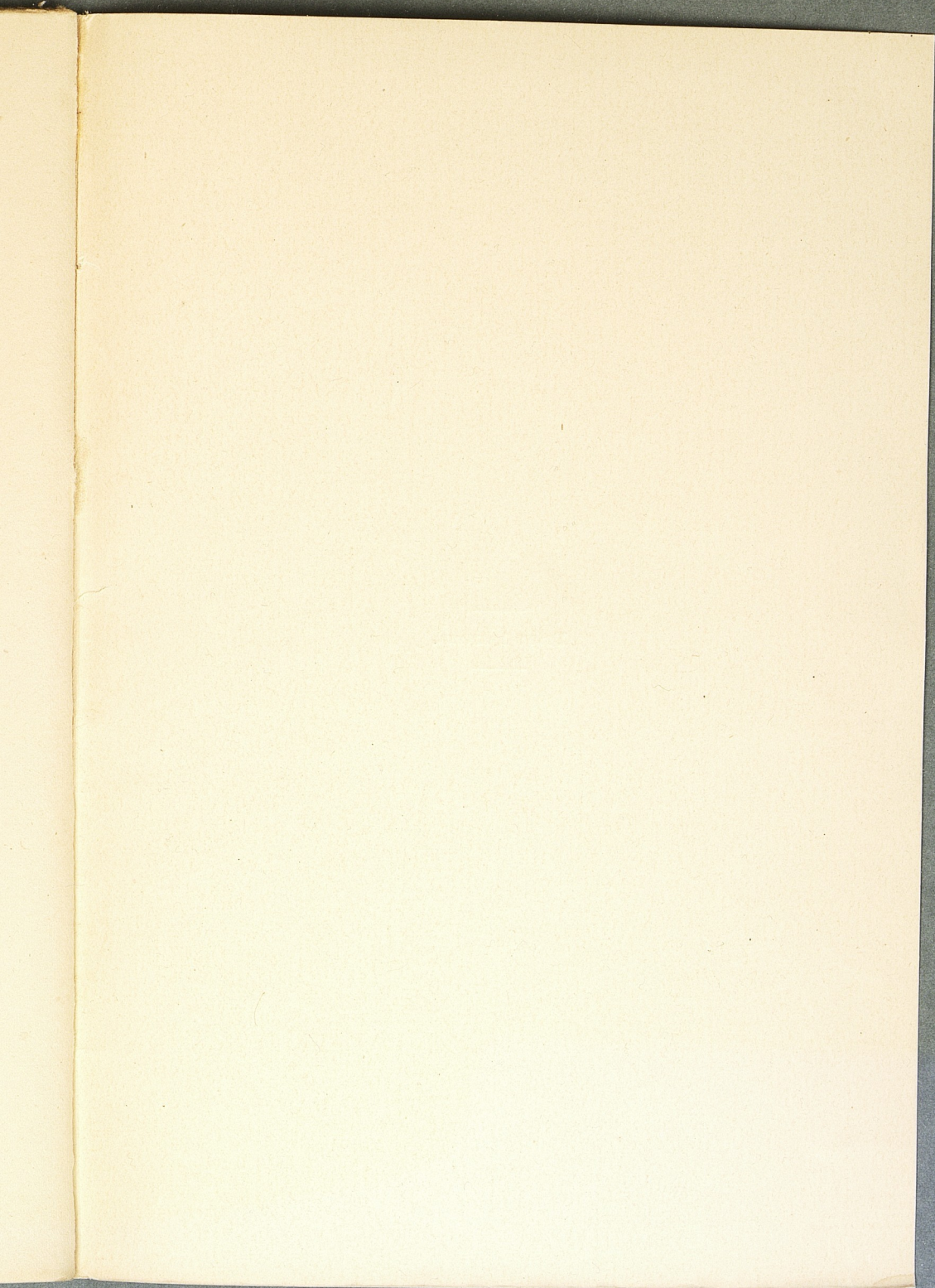
Efter några minuters gnidning och vridning kunde temperaturen stiga till och med till 45° . Afsvalningen

gick långsamt, så att ännu efter 5 till 8 minuters förlopp temperaturen vid termometerens afläsning uppgick till 38 à 39 grader, motsvarande en medelhög febertemperatur. Termometerens gnidning omedelbart mot huden i axelhålan visade sig ej lika verksam för framkallandet af hög temperatur, och detta allra minst då huden var svettig. D:r SELLERBECK fann genom kontrollförsök den sjukas uppgifter fullt öfverensstämmande med verkliga förhållandet.

Den sjuka hade dessutom under en lång vistelse på sjukhuset lärt sig att på ett förvillande sätt efterhärma äfven andra febersymptom, nämligen ökad respirations- och pulsfrequens.

Detta är, så vidt min literaturkännedom sträcker sig, det första fall af låtsad feber, som är fullt bevisadt och äfven af patienten erkänt.

Pris: 1 krona.

www.books2ebooks.eu